

DAGSINS MEINING

Norðurlandskt samstarv

Í hesum dögum er ársfundur hjá Norðurlandaráðnum, og umboð fyri løgting og landsstýri eru sum vanligt við á fundinum. Norðurlenska samstarvið hevur nú gott og væl halvthundrað ár á baki, og ymiskt er, sum mett verður um týðningin av samstarvinum. Samstarvið er eitt politiskt samstarv sum gongur fyri seg millum ting-menn og millum ráðharrar. Norðurlond eru í serstöðu, av tí at tey flestu teirra eru so lík í mentan, søgu og demokratiskum hugburði. Samstarvið er vanliga sera gott oguttan teir stóru trupulleikarnar og mangan fyrri-myndarligt fyri altjóðasamfelagið.

Sum er, eru triggir av suverenu norðurlandsku statunum limir í ES og fyra lond eru limir í NATO. Hetta tykist tó ikki nerva samstarvið. Heldur er tað tvørturímóti soleiðis, at hetta beinleiðis fremur samstarvið á tann hátt, at londini, sum eru limir í ES ella NATO kunnu tala søkina hjá teimum, sum ikki eru limir. Føroyar, Grøn-land og Áland hava ikki sjálvstøðugan limaskap í Norðurlandaráðnum. Tá vit taka lut í norðurlenskum samstarvi, er tað óbeinleiðis umvegis danska lima-skapin. Tó eru sendinevndirnar úr hesum sjálvstýrandi tjóðunum ikki partar av ávikavist donsku og finsku sendinevndunum, og er hetta ein viðurkenning av, at sendinevndirnar umboða serstakar tjóðir. Føroyar hava eisini umboð í nevndum og ráðum hjá ráði og ráðharra-stovni. Vit eru við í Norðurlenska Mentanargrunnin-um, í nevndum viðvíkjandi bókmentum, tónlist, leiklist, børnum og ungum, umhvørvi og mongum øðrum. Tveir norðurlenskir stovnar eru í Føroyum nevniliga NORA og Norðurlanda húsið og virka báðir sera væl.

Spurningurin um fullan føroyskan limaskap í Norður-landaráðnum er sum nevnt reistur, og taka allir flokkar undir við hugskotinum. Hetta er sera áhugavert, og einki er at ivast í, at Føroyar høvdu fingið nógv burtur úr full-um limaskapi. Hetta mál eigur tí ikki at verða slept, og okkara umboð kunnu verða við til at breiða út kunneika um Føroyar og um føroysk viðurskifti. Tað er umráð-andi, at okkara umboð taka uppgávuna í størsta álvara, soleiðis, at tey fáa nakað burturúr og soleiðis at arbeiði teirra í Norðurlandaráðnum er teimum og okkum øllum til gangs og til sóma. At Danmark nú hevur tikið fylri-varni fyri sjálvstøðugum føroyskum limaskapi er nakað, sum vit mugu taka upp í størsta álvara í tí heimliga orðaskiftinum eisini. Nú føroyingar standa saman um henda limaskap eiga vit so eisini at gera alt vit eru ment fyri at sannføra hini Norðurlondini og eisini Danmark um, at alt tað føroyska fólkið stendur aftanfyri sam-tyktina um at fáa limaskap. Fullur limaskapur í Norður-landaráðnum er ikki nakað nýtt. Umbøn varð eisini send um hetta í sjeytiárunum og tá tók Danmark einki fyrivarmi. Áhugavert kundi verið at vitað, hvat er broytt siðani tá, tí grundlógin er tann sama.

Sosialurin	
	
Sosialurin	
Stovnaður: 1927	
Ábyrgdaráðgjóðstjóri: Jan Müller	
jan@sosialurin.fo	
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov	
eirikur@sosialurin.fo	
Figgjarleiðari: Jákup Mørk	
jakup@sosialurin.fo	
Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo	
Finnbjørg Nattestad	
finnbjorg@sosialurin.fo	
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo	

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Jóannes Eidesgaard kann enda í geglinum

Sjúrður Skaale

Jóannes Eidesgaard kannuttan iva setast í fongsul fyri sín skendska atburð. Tað kann gerast sera dyrt fyri Javnaðarflokkin

Heldur enn vegna Javnað-arflokkin at biðja um um-bering fyri at Katrin Dahl Jacobsen av tingsins roð-arapalli hevur samanborið Høgna Hoydal við Hitler, ger Jóannes Eidesgaard í bløðunum í gjár tann hátt: Hann gevur Katrini Dahl Jacobsen rætt! Sambært Eidesgaard KANN Høgni Hoydal veruliga samanber-ast við eitt av størstu bøl-mennum í mannasøguni.

Formaður Javnaðarflok-sins skrivar soleiðis:

"Tjóðveldisflokkurin skírdi meg fyri hálvan fø-roying, og Lisbeth L. Peter-сен fyri hálvan dana, með- an Høgni Hoydal var einasti rætti føroyingurin. Hvat minnir slíkt okkum um? Hvør brúkti júst somu terminologi um ta reinu rasuna?"

Jóannes Eidesgaard sipar til eina lýsing, sum stóð í Sosialinum dagin fyri síðsta løgtingsval.

Yvirtøkulógin eitt vegamót ella ein fella?

tórbjørn jacobsen

Lansstýrið og danska stjórnin royna í løtuni at koma undir land við eini yvirtøkulóg, sum skal gera tað smiðligari, lætt-ari og greiðari at fremja setningin í løgtingssam-tyktini um sjálvstýri Fø-roya fólks. Bara sjálv skip- anin av føroyska statinum verður hildinuttanfyri, tað er ein spurningur sum verður avgjørdur á fólka-atkvøðu í 2012. Sam- gongan eigur at tryggja

Men hvørki Tjóðveldis- flokkurin ella Høgni Hoy- dal høvdu gjørt ella góð- kent hesa lýsing.

Sama kvøld sum lýsingin stóð í blaðnum, ringdi Høgni Hoydal persónliga til bæði Lisbeth og Jóann- es. Hann greiddi teimum frá at hetta ikki var hansara verk, men bað kortini um umbering fyri, at tey vórðu sett fram sum vánaligir fø-royingar. Tað veit eg, tí eg sat í sama rúmi.

Dagin eftir, valdagin, tók lýsingarfyrítøkan Team 85 fulla og heila ábyrgd av lýs- ingini, og gjørdi greitt, at Tjóðveldisflokkurin hvørki hevði bílagt hana ella góð- kent hana. Málið fekk seinni avleiðingar innan- hýsis á lýsingarfyrítøkuni,

eins og sakarmál bleiv mill- um Tjóðveldisflokkin og Team 85.

Alt hetta veit Jóannes Eidesgaard.

Kortini brúkar hann hesa lýsing í enn eini roynd at samanbera Høgna Hoydal við sjálvan Hitler.

At Javnaðarflokkurin ger slíkt, er vorðið gerandis- kostur. Bara hesa farnu tíð- ina eru fyra dømi:

Líkið av Annu Lindh var ikki meir enn kólnað, fyrr enn blaðstjórin á Sosialin- um royndi at seta drápið í samband við føroyska full- veldisvongin.

Undir figgjarlógarvið- gerðini pástóð pástóð Kristian Magnussen av tingsins roðarapalli, at Tjóðveldisflokkurin hevði "forlovað seg" við terror- felagsskapinum ETA.

Undir somu viðgerð royndi Katrin Dahl Jacob- sen at seta Høgna Hoydal í samband við nazistarnar.

Og so kemur sjálvur for- maðurin fram. Í stíli við sínar partamenn nýtir hann í gjár skendskar lygnir í royndini at seta Høgna Hoydal í bás við tað stýrið, sum drap 6 milliónir jødar, hevði við sær at Europa varð sundursorað, og at 60

milliónir menniskju mistu lívið.

Eg skilji væl, at javnaðar- menn eru frustreraðir, nú teir sita í andstöðu á áttanda ári. Men um Jóannes Eid- esgaard heldur, at slíkar lygnir, slík álop og slík sjúklig útspilling fara at gera hann til løgmann, má hann trúgva um aftur.

Eitt sindur av heiðurlig- heit er framvegis til. Bæði millum fólk og millum politikarar. Og einki heið- urligt menniskja kann góð- taka tann atburð, sum leiðsla Javnaðarfloksins sýnir í løtuni.

Ti eru í løtuni tíverri ikki útlit til, at nøkur breið tjóð- skaparlig semja verður funnin í bræði. Hóast nógv, bæði í Fólka- og Tjóðveld- isflokkinum, fegin vildu gjørt eina slíka semju sam- an við Javnaðarflokkinum. Við sini óndu herferð setir Javnaðarflokkurin seg sjálvanuttanfyri alt sam- starv.

Nakað heilt annað er, at Jóannes Eidesgaard helst endar í geglinum, um Høgni Hoydal stavnir fyri ærumeiðing. Og so leingi hann situr har, verður hann ið hvussu er ikki løgmað- ur...

VIÐMERKINGAR

Ætlaða yvirtøkan av figgjarøkinum – Fortel okkum, hvussu hetta skal fyriskipast harra landsstýrismaður

Johan Dahl

Løgtingsmaður

Um hetta ætlaða yvirtøku- mál hevur Karsten Hansen, landsstýrismaður sagt "sitat":

"Hetta er størsta stigið fram móti einum samfe- lagsbúskapi, har vit sjálvi hava avgerðarrættin og á- byrgdina. Vit eru farin und- ir arbeiðið at yvirtaka alt figgjarøkið, tað vil siga penga- og kredittmál", sig- ur Karsten Hansen, lands- stýrismaður við figgjarmál- um.

Yvirtøkan fevnir um lóg- gávuvaldið mótvegis pen- inga- og kredittstovnum. Eisini figgjareftirlit og innskjótaratrygd eru uppi í yvirtøkuni -

Hetta sum oman fyri siterað - eitt av ætlaða yvirtøku málunum, sum størt sæð onga viðgerð hev- ur fingið av okkara fjøl-

miðlum, tað er higartil "skoyta " elegant tvørtir- yvir tí, sum um tað ongan týðning hevur alment.

Figgjarøkið er Vítalt og umráðandi fyri okkum øll.

Økið er sera umráðandi og vítalit fyri okkum øll sum livað í hesum landið, - í mun til eitt "servant" tí tað hevur við ALT okk- ara figgjarkervi at gera og heldur m.a. eisini eftirlit við at okkara figgjarstovnar gera sitt arbeiði til lítar og halda seg innan lógargivnu karmarnar.

Framhald av síðu 10

hvatið man vil og at vera varugur um hvatið man tekur sær fyri. Hesi ordini eigur spániðlin, heimspek- ingurin Fernando Savater, sum m.a. hevur skriva bøk- urnar "Hin politiski breyð- snerkjarin" og "Hugsanir frá einum kannibali".

Várið 1998 gjørdist po- litiska várið í Føroyum. Politiska skipanin, sum í hálvthundrað ár hevði ligið og andøvt uppi landsynn- ingin, varð vambakastað av fólkinum. Sjálvstýrisflok- karnir fingur meirilutan, und- anvind, og settu fyri fyrstu ferð síðani fólkaatkvøðuna, kósa beint ímóti føroyska statinum. Alt hevur ikki bara verið ein dansur á rós- um síðani, nógv mistøk og mangar undanstøkkingar, men kortini liggur skútan framvegis á kósin.

Eingin ivast í frumburð- arrættinum til landið og føroysku tjóðina. Harvið er illa hugsandi, at nakar í álvara hugsar um at endur- taka mistakið hjá Esavi, tó ið hann spældi sær av við alt - fyri breyð og ein verð av flatbønum. Heldur ikki javnaður og samband, sum skilst. Hesir, sum í 48 lótu danir smoyggja eina heima- stýrslóg niður yvir fø- oyska fólkið, siga seg virða og æra sjálvsavgerðarrættin og føroyska frumrættin til tjóðina, hóast teir leggja tvørir í alduni og ongan proaktivan leiklut ætla sær á leiðini fram ímóti skip- anini av føroyska statinum.

Samgongan er eisini alt

ov lítið á leið komin í sin- um sjálvstýrisstarvið. Ein góður triðingur av flatbøn- unum eru flýggjaðar døn- um aftur, materia sum var yvirfløð tá ið hon varð kubbað, annars er lítið og einki hent í politiskari framsøkn síðani várið í 98. Tingingar av øllum handa- slagi, á embætisstigi og politiskt, men úrslitini siggiast bara við luppið. Og hendir ikki okkurt álvars- ligt og meiri tilkiligligt hiðani og frameftir, nú samgongu- tíðin skjótt er hálvrunnin aftur, so kann samgongan skjótt koma sær í vanda- sjögv. Tað verður trupult hjá Tjóðveldisflokkinum, Miðflokkinum og radikal- ara partinum av Fólka- flokkinum at leggja seg á fólksins bismara eftir átta árum, um úrslitini ikki vera trivialigari enn nú. Harvið setir frumrætt føroyinga í vanda. Tjóðveldis- & Fólkaflokkurin hava ong- antið góðtikið Heima- stýrslógina formelt. Tian- betur. Hinvegin hava báðir valt at liva og virka undir henni. Ein sannroynd sum ikki slept undan, heldur ikki í tíðarvarvinum síðani 98. Tí eigur yvirtøkulógin einki annað statust at hava, samstundis sum hon bara refererar til sjálva heima- stýrslógina, enn tað at gera mannagongdirnar í yvir- tøkumálum lættari og greiðari fram til skarp- skerðingina í 2012 tá ið politiski skilnaðurin mill- um Føroyar og Danmark skal vera endaligur veru- leiki.

Hesir kallar eiga at hava tunguna miðskeiðis í munninum. Danir hava ongar ætlanir um at sleppa nøkrum. Teir eru dystin lærdir í stjórnarkynstri, tí má ansast væl eftir, at henda lógin in spe, ikki setir frumrætt føroyinga í vanda. Tjóðveldis- & Fólkaflokkurin hava ong- antið góðtikið Heima- stýrslógina formelt. Tian- betur. Hinvegin hava báðir valt at liva og virka undir henni. Ein sannroynd sum ikki slept undan, heldur ikki í tíðarvarvinum síðani 98. Tí eigur yvirtøkulógin einki annað statust at hava, samstundis sum hon bara refererar til sjálva heima- stýrslógina, enn tað at gera mannagongdirnar í yvir- tøkumálum lættari og greiðari fram til skarp- skerðingina í 2012 tá ið politiski skilnaðurin mill- um Føroyar og Danmark skal vera endaligur veru- leiki.

Samgongan eigur at kon-

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Ætlaða yvirtøkan av figgjarøkinum – Fortel okkum, hvussu hetta skal fyriskipast harra landsstýrismaður

Okkara peningastovnar/ figgjarstovnar eru idag partur av donsku skipanini og undir eftirlitið av danska figgjareftirlitinum, sum heldur skil á og eftirlit við øllum figgjarstovnum í danska ríkunum.

Lógarverkið hesum við- vikjandi og uppdateringar, sum støðugt verða framdar í einum alsamt broytandi heimið verður umsitnir av hesum mynduleika.

Figgjareftirlitið á før- oyskum hondum: Eg loyvið mær at seta spurnartekin við hvussu professionelt hesin kemur at verða umsitin av fólkið sum einans skulu eftirkann- að í banka og 3 sparikassar, - ið mun til eitt "servant" team, sum hevur allar bank- arnir í ríkunum at halda eftirlit við??

Verður yvirhøvur hugsað um hesi tingini? Eg ivist stórliga. "Pengeinstitutternes Garantifond." - Samhalds- festi millum peningastovn- arnar. Okkara bankar og spari- kassar eru eisini partur av eini samhaldsfastari i.e. "solidariskari" skipan við donsku bankarnar og spari- kassarnir.

Kemur ein banki ella sparikassi í figgjarligar trupulleikar ,sum enda við konkursið — tá hefta bank- arnir og sparikassarnir soli- dariskt fyri hvørjum øðum við eini upphædd, sum í stódd er tengd saman við stóddina á einstaka banka/ sparikassanum.

Um vit t.d. takað Føroya Banka og Den Danske Bank sum dømi, so er byttslykilin tann, at um t.d. Den Danske Bank før av knóranum so hefti Føroya Banki fyri ca. 10. mio sum teirra parti í garantifonden .

Hinvegin, - um Føroya Banki før á heysin, so er upphæddin, ið Den Danske

Bank heftir fyri í garanti- fondinum ca. 700 mió.

Um figgjarstovnar í kongarikinum fara á heysin idag, so tryggjar "Penge- institutternes Garantifond", sum verður umsitin av Danska Tjóðbankanum at :

• Allir uppsparar fáa afturgjaldið upp til Kr. 300.000 frá trygdar- grunninum.

• Allir pensiónsuppararir fáa 100% av teirra pen- siónsuppsparing endur- goldna frá trygdargrunn- inum.

Tá (um) tit yvirtaka figgjarøkið sum føroyskt sermál og harvið fara burt- urúr danska kervinum, - tað er jú tað sum lands- stýrismaðurin ætlar, - hvussu verður støða okkara tá ??

Hvør tryggjar tá pen- sións - og vanliga uppspar- arn í føroysku peninga- stovnunum ??

Sagt í tíðindaskrivinum er eisini at landsstýris- maðurin fegin svarar faktu- ellum" spurningum og minir eru hesir:

1) *Hvør verður trygdin frameftir og hvør veitir hana?*

2) *Hvat verður væntaði kostnaðurin av hesi yvir tøku?*

3) *Eru peningastovnar og bankar í Føroyum spurdir til ráðs, ella teirra hugsanir hoyrdar í hesum sera um- ráðandi máli?*

Karsten Hansen, lands- stýrismaður í figgjarmál- um, verður vinarligast biðin at svara hesum spurningum alment, tí teir eru sera relevantir fyri allar føroyingar at fáa svaraðar.

Uttanumtós verður frá- biðið! – Einans fakta er áhugavert at fáa greitt svar uppá.

Menningar- hjálp

Ása Justinussen

Nú tá orðaskiftið aftur hevur tikið seg upp um, hvørt tað almenna Føroyar letur ov lítið í menningarhjálp, havi eg eitt hugskot.

Landsstýrið skal skriva niður til donsku stjórnina og biðja hana senda t.d. 10 mio.kr. beinleiðis til menn- ingarhjálp av onkrum slag og taka peningin burturav blokksðuðl- inum. So hava vit latið pening til menningar- hjálp, og avsendarin er tann rætti, nevniliga danska fólkið.

Eg haldi tað vera ótrúliga dupult- moralskt av okkum at "reypa" av at vit lata menningarhjálp, tá ið tað eru donsku ar- beidskonurnar og ar- beiðsmenninir sum hava sent peningin til okkara, tí at »vit ikki kunnu klára okkumuttan«.

Tað hevur ongantið verið hildið at vera nakað serligt at geva gávur víðari.